

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ВІДВІДУВАЧІВ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF VISITORS TO SMALL AND MEDIUM-SIZED HOTEL ENTERPRISES IN THE TRANSCARPATHIAN REGION IN CRISIS CONDITIONS

У статті проведено аналіз динаміки відвідувачів малих та середніх готельних підприємств Закарпатської області в умовах кризи, спричиненої поширенням інфекційної хвороби COVID-19. Дослідження базується на основі вибірки із анкетного опитування-інтерв'ю наданого 30-ма підприємствами. Здійснено літературний огляд наукових доробків вітчизняних та іноземних авторів, які працюють в безпосередній або суміжній тематиці досліджень. Описано динаміку туристичних потоків, направлених в Закарпатську область впродовж 2000–2020 років (в докоронавірусний та пандемічний періоду). Візуалізовано тенденції кількості відвідувачів та заповненості готельних закладів у період 2018–2020 років, що яскраво демонструють наслідки кризових явищ, які проявилися в економіці наприкінці вищезгаданого проміжку часу. Виділено аспекти найбільших бізнесових ускладнень діяльності готелів, якими виявилися: закриття кордонів, скасування транспортних сполучень і, як наслідок, значне скорочення кількості туристів/відвідувачів/клієнтів.

Ключові слова: індустрія гостинності, малі готельні підприємства, пандемія COVID-19, туристичні потоки, заповненість готелю, Закарпатська область.

УДК 338.482.224

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct67-26>

Славів Р.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фізичної географії
та раціонального природокористування
Ужгородський національний університет

Лета В.В.

к.геогр.н., доцент,
доцент кафедри ФГРП
Ужгородський національний університет

Чиняк В.В.

аспірант кафедри економіки
і підприємництва
Ужгородський національний університет

Slavik Roman

Uzhhorod National University

Leta Vasyly

Uzhhorod National University

Chyniak Vitalia

Uzhhorod National University

The article analyzes the dynamics of visitors to small and medium-sized hotel enterprises of the Transcarpathian region in the context of the crisis caused by the spread of the infectious disease COVID-19. The study is based on a sample of questionnaire-interviews provided by 30 enterprises. A literary review of the scientific works of domestic and foreign authors, who work in the direct or related subject of research, their works relate to such aspects as the impact of the pandemic on the functioning of the labor market of Ukraine; changes due to the pandemic in the solvency of the population of Ukraine; the problems of the hotel industry that arose during the spread of the global pandemic, as well as the reaction and adaptation of the education systems of various countries to the consequences of the lockdown and, even, the national security of Ukraine through the prism of new conditions caused by the spread of the SARS-CoV-2 infection. Much of the research concerns the state and current functioning of the tourism or hospitality industry during the pandemic and the business innovations they employ during the crisis. The dynamics of tourist flows sent to Transcarpathian region during 2000–2020 (in the pre-coronavirus and pandemic periods) are described. The analysis of tourist flows in the Transcarpathian region allows us to conclude that their dynamics are unstable, there are clearly pronounced peaks (2000, 2003, 2008) and declines (2001, 2004, 2011), as well as periods of prolonged low activity (2014–2017). The trends in the number of visitors and the occupancy of hotel establishments in the period 2018–2020 are visualized, which clearly demonstrate the consequences of the crisis phenomena that manifested themselves in the economy at the end of the above-mentioned period of time, and as a result, the most significant number of visitors was observed in 2018, when the relative stabilization of the economic and political situation took place and the intensity of the flow of domestic tourists to the region began to increase. Aspects of the biggest business complications of hotel activity were highlighted, which turned out to be: closure of borders, cancellation of transport connections and, as a result, a significant reduction in the number of tourists/visitors/clients.

Key words: hospitality industry, small hotel enterprises, COVID-19 pandemic, tourist flows, hotel occupancy, Transcarpathian region.

Постановка проблеми. У 2020–2021 роках одним з головних чинників впливу на економічні процеси як в Україні, так і світі, було розповсюдження пандемії COVID-19 [1], і це стало одним з найбільших випробувань, з яким зіткнувся світ із часів Другої світової війни [2]. Хвороба з'явилася в Китаї наприкінці 2019 року, звідки вірус поширився на кожен континент, і станом на липень 2022 року в усьому світі вже підтверджено близько 574 млн випадків захворювання та більше 6,39 млн смертей [3].

В додаток до складної епідеміологічної ситуації, тиск на підприємства індустрії гостинності значно зріс 24 лютого 2022 року, коли розпочалося повномасштабне військове вторгнення в Україну. Тому важливо розуміти стан, економічні показники, заповненість готельних підприємств в

довоєнний, пандемічний період, оцінити динаміку туристичних потоків в розрізі області за період 2000–2020 років.

Вважається, що український туризм отримав незначне системне реагування з боку уряду у вигляді впровадження можливих заходів на підтримку туристичної галузі. Недостатній рівень державної підтримки ще більше ускладнив положення підприємств малого та середнього бізнесу, який працює у сфері гостинності, туризму та відпочинку [2]. В Закарпатській області розвиток туристичної галузі та індустрії гостинності є одним із пріоритетних напрямів діяльності, тому економічний спад тут був особливо відчутним. Інформація про реагування малих та середніх готельних підприємств на пандемію може поглибити розуміння секторних пристосувань до нових, диференційованих і

несприятливих умов функціонування, які ще більш ускладнилися в 2022 році.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впродовж останніх років значно зросла кількість наукових публікацій, які стосуються кризових явищ, що були спричинені епідеміями чи пандеміями, адже їх значимість та актуальність на фоні поширення вірусу SARS-CoV-2 залишається надзвичайно високою. Саме розповсюдження інфекційної хвороби COVID-19 сприяло тому, що в різногалузевих наукових дослідженнях включеними є питання пандемії, оскільки її наслідки (економічні, соціальні, психологічні тощо) є суттєвими і будуть відчутними ще невизначений період часу.

Зокрема, у дослідженнях висвітлюють вплив пандемії на функціонування ринку праці України - Лавриненко Л. М., П'ята В. М., Ахметов О. Ю. [4]; зміни через пандемію платоспроможності населення України – Хаєцька, О. П., Долованюк, А. А. [7]; проблеми готельної галузі, які виникли в процесі поширення світової пандемії – Корж Н. В., Онищук Н. В. [8], а також реакцію та пристосування систем освіти різних країн до наслідків локдауну – Джурило А. П. [5] і, навіть, національну безпеку України через призму нових умов, спричинених розповсюдженням вірусу SARS-CoV-2 – Горбулін В. П., Даник Ю. Г. [6].

З праць іноземних авторів представляють ряд ефективних пристосувань та заходів, які можна екстраполювати на явища, спричинені глобальною пандемією і в нашій країні. Значна частина досліджень стосується стану і поточного функціонування туризму чи галузі гостинності під час пандемії (Гурсой Д. та Чі К. Г. [10], Баум Т., Хай Н.Т.Т. [11], Кумар А. [12]) та бізнесових інновацій, застосовуваних ними під час кризи (Брейєр М., Каллмюнцер А., Клаус Т., Гаст Дж., Краус С., і Тіберіус В. [9]).

Із 2022 року з'явилися також багато іноземних та українських публікацій, що стосуються наслідків війни в Україні для різноманітних сфер життєдіяльності суспільств окремих держав (Ван Ю., Бурі Е., Фарід З., Дай Ю. [19], Кардас П., Бабіцкі М., Кравчик Й., Масталерц-Мігас А. [20], Степанова Н. [21]).

Постановка завдання. Очевидно, що малі готельні підприємства Закарпатської області складають значну частину сегменту гостинності регіону – саме вони приймають велику частину гостей/відвідувачів/туристів. Діяльність більшості з них є диверсифікованою, маломасштабною та певним чином відокремленою, саме ці фактори пом'якшили вплив жорстких карантинних обмежень, які були запроваджені в різні періоди часу протягом 2020–2021 років.

Отже, мета статті полягає у виявленні тенденцій функціонування готелів Закарпатської області у допандемічний та пандемічний періоди, на основі

співвідношення показників динаміки туристичних потоків та наповненості підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закарпатська область – єдина область України, яка межує із чотирма державами (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія), її географічне положення формує надзвичайно комфортні умови для розвитку та функціонування туристичного сектору, цьому сприяє також наявність бази природних, історико-культурних ресурсів, на основі яких формується всі інфраструктура гостинності регіону [17].

Аналіз туристичних потоків Закарпатської області (рис. 1) дозволяє зробити висновки, що їх динаміка є нестабільною, спостерігаються яскраво виражені максимуми-піки (2000, 2003, 2008 роки) та спади (2001, 2004, 2011), а також періоди тривалої низької активності (2014–2017 рр.); найбільш яскраво ці тенденції виражені для внутрішніх потоків. Спади пояснюються періодами економічної нестабільності в державі; зниження кількості туристів в 2014–2015 рр. пов'язане з військовими конфліктами на сході України та в Криму [17].

Найнесприятливіша ситуація виникла із туристами-іноземцями, кількість яких з 2010 року значно знизилася і до 2019 року так і не відновилася [17].

Що ж стосується 2020–2021 років, то найбільшим фактором впливу на абсолютно всі сфери людської діяльності стала глобальна пандемія COVID-19. Туризм та сфера гостинності виявилися чи не найбільш вразливими в ситуації, коли закрилися майже 100% всіх світових дестинацій. Скасування транспортного сполучення наклало значний відбиток на сектор гостинності як у світі, так і в Україні [17].

Проведене анкетування-інтерв'ю також надало інформацію щодо кількості гостей, які відвідували готельні підприємства у 2018–2020 роках. Для дослідження відібрано відповіді від 30 респондентів, саме цей масив даних дозволив відобразити динаміку, яка мала місце у цей період (рис. 2). Проте тут враховане не лише число «офіційних» туристів, а й просто гостей, які мали на меті або продовжувати поїздку за кордон, або приїжджали на Закарпаття для проведення власного дозвілля. Як можна спостерігати саме у 2019 році був один із піків, коли кількість туристів/відвідувачів/гостей проявляла тенденцію до зростання у короткостроковій перспективі, проте світова пандемія, яка розпочалася наприкінці 2019 року, і триває до цих пір, та запобіжні заходи щодо її розповсюдження, принесли небачені збитки не тільки готельним підприємствам Закарпатської області, а й сфері гостинності і туризму України та світу загалом.

Що стосується окремо України, то ситуація у 2022 році може вважатися катастрофічною у зв'язку із розв'язанням Росією повномасштабної війни 24 лютого 2022 року. Саме через ці події

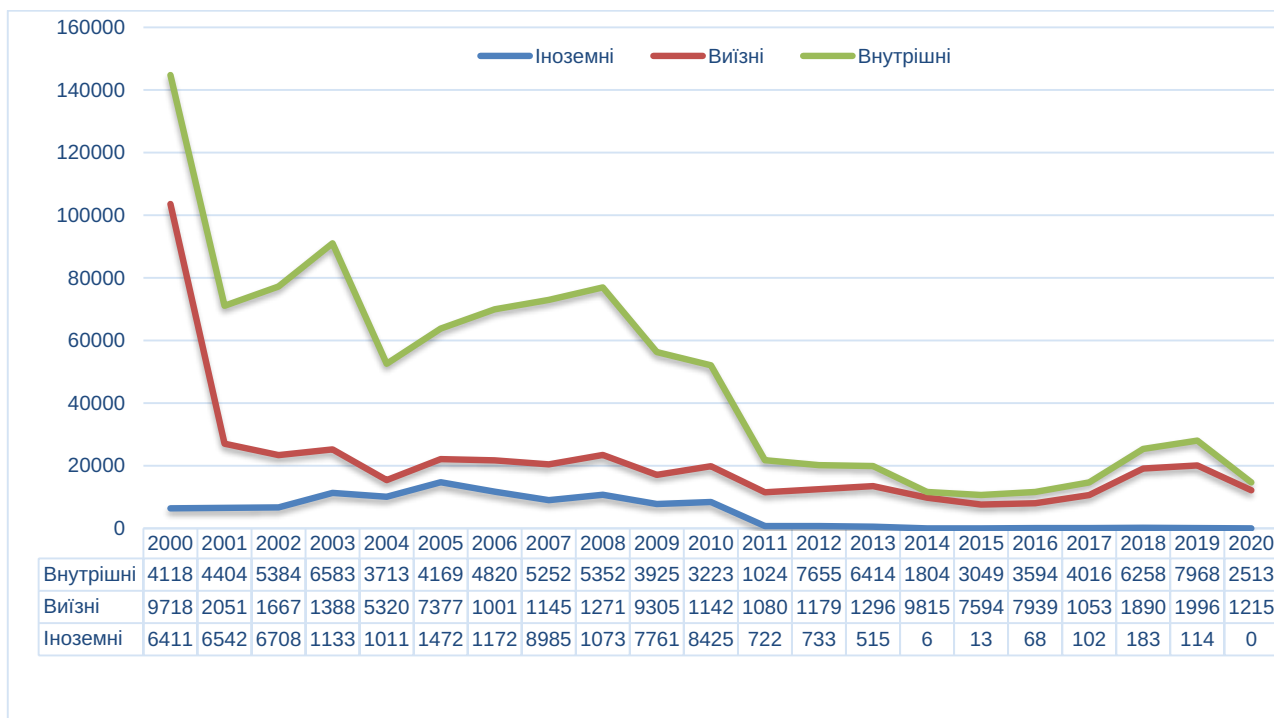

Рис. 1. Динаміка туристичних потоків у Закарпатській обл., 2000–2020 рр.

Джерело: розроблено авторами на основі [13]

готельні підприємства заселяють внутрішньо переміщених осіб із окупованих територій або територій поблизу лінії зіткнення.

У більшості підприємств із вибірки для вищезазначеного дослідження, найзначніша кількість відвідувачів спостерігалася у 2018 році, коли відбулася відносна стабілізація економіко-політичної ситуації та почалося зростання інтенсивності надходження внутрішнього туристичного потоку в область. В 30% підприємств натомість більша кількість клієнтів відзначалася у 2019 році і повністю корелювала із загальнообласними статистичними показниками. Проте у 2020 році загальні показники знизилися в абсолютно всіх готельних підприємств, різниця полягала лише у відсоткових частинах втрати від попереднього (2019) року (рис. 3).

В середньому у порівнянні із 2019 у 2020 році кількість відвідувачів знизилася на 62%, це значний показник і не виріс він лише завдяки впровадженню та дотриманню заходів, які запобігали розповсюдженню коронавірусної інфекції [17]. Близько 30% підприємств оцінюють зменшення кількості клієнтів у 70–80%, 50% респондентів – у 50–60% і лише 20% опитаних повідомили про 30–40% падіння.

Майже всі готелі із вибірки підпадають під категорію малих підприємств, проте кількість номерів та місць розміщення в них варіюються в досить широких діапазонах: від 10 до 150 одиниць. Аналізуючи показник загальної кількості гостей

готельних підприємств, які припадали на одне ліжко/місце за період 2018-2020 рр. (Рис. 4) чітко прослідковується ряд особливостей, які були притаманні діяльності сектору гостинності і туризму в зазначений період:

- у 2018 році середня кількість гостей, яка припадала на 1 готельне місце становила 26,02 особи/ліжко-місце [18];
- у 2019 році цей показник становив – 22,9 особи/ліжко-місце (як було вищезгадано тільки близько 30% підприємств відмічали збільшення кількості гостей у 2019 році) [18];
- загалом у цей докризовий період середнє значення показника відношення кількості клієнтів до загальної кількості місць готелю в Закарпатській області досягало 24,58 особи/ліжко-місце [18];
- із початком пандемії коронавірусу SARS-CoV-2 (з кінця 2019 року та впродовж 2020 року) значення цього показника значно зменшилося і у 2020 році становило 8,52 особи/ліжко-місце [18].

Також респонденти назвали аспекти, які призвели найбільших ускладнень у діяльності їх бізнесу. Одним із цих аспектів визнали повне закриття кордонів, адже на початкових етапах пандемії воно практично звело до нуля зовнішній туристичний потік. Проте разом з тим ця причина виявилася найменш актуальною для ряду малих готельних підприємств, чия діяльність була більш сконцетрована на наданні послуг внутрішнім туристам, які приїжджають в Закарпатську область з інших регіонів України. Найбільший та найнегативніший вплив

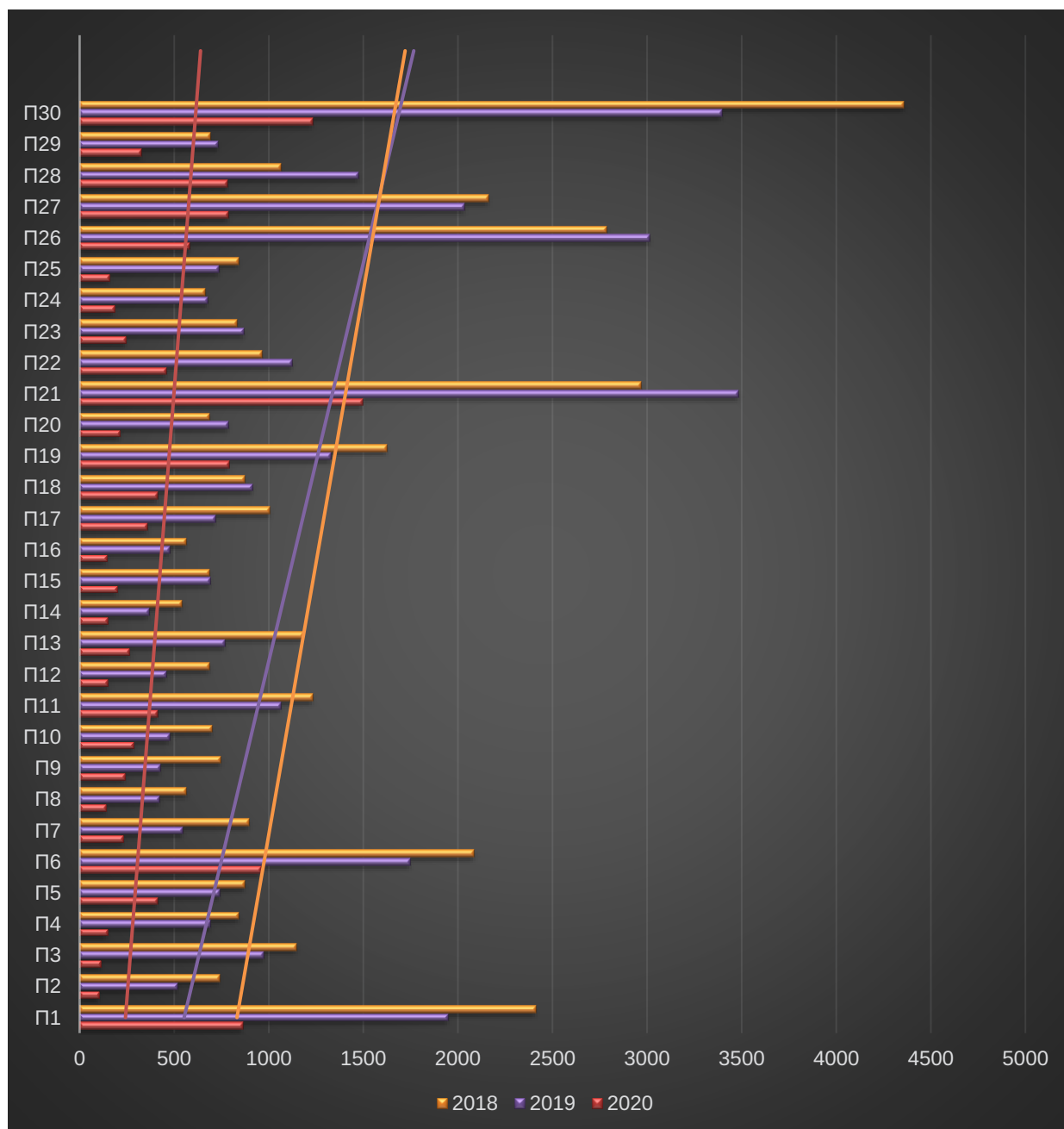

Рис. 2. Динаміка кількості відвідувачів готельних закладів впродовж 2018–2020 років

Джерело: розроблено авторами на основі [16]

на роботу сектору здійснила відміна транспортних сполучень (міжобласних, міжміських тощо), яка вводилася поступово в рамках диференційованих обмежень у різних карантинних зонах. Також нестача транспортного сполучення (навіть між найбільшими містами областей та регіонів) призвела до третього аспекту ускладнень, а саме – до значного скорочення кількості клієнтів, і я наслідок до кризового стану туристичної галузі в цілому.

Після кожного значного спаду настає період, за який економічні показники будуть відновлюватися до докризового рівня [17]. Проте на разі точний прогноз реструктуризації надати неможливо,

адже на економічну ситуацію і в звичайному режимі функціонування впливає величезна кількість факторів на різних рівнях впливу, а ефект таких важелів, як складна епідеміологічна ситуація в 2020–2021 рр. та війна в 2022 році буде відчутним ще значний період часу.

Висновки з проведеного дослідження полягають в тому, що беззаперечно Закарпатська область зазнала значного впливу пандемії хвороби COVID-19, особливо вразливим виявився сектор туризму та гостинності, який наразі потребує значного вливання бюджетних коштів для підтримки та функціонування, але ця підтримка здійснюється

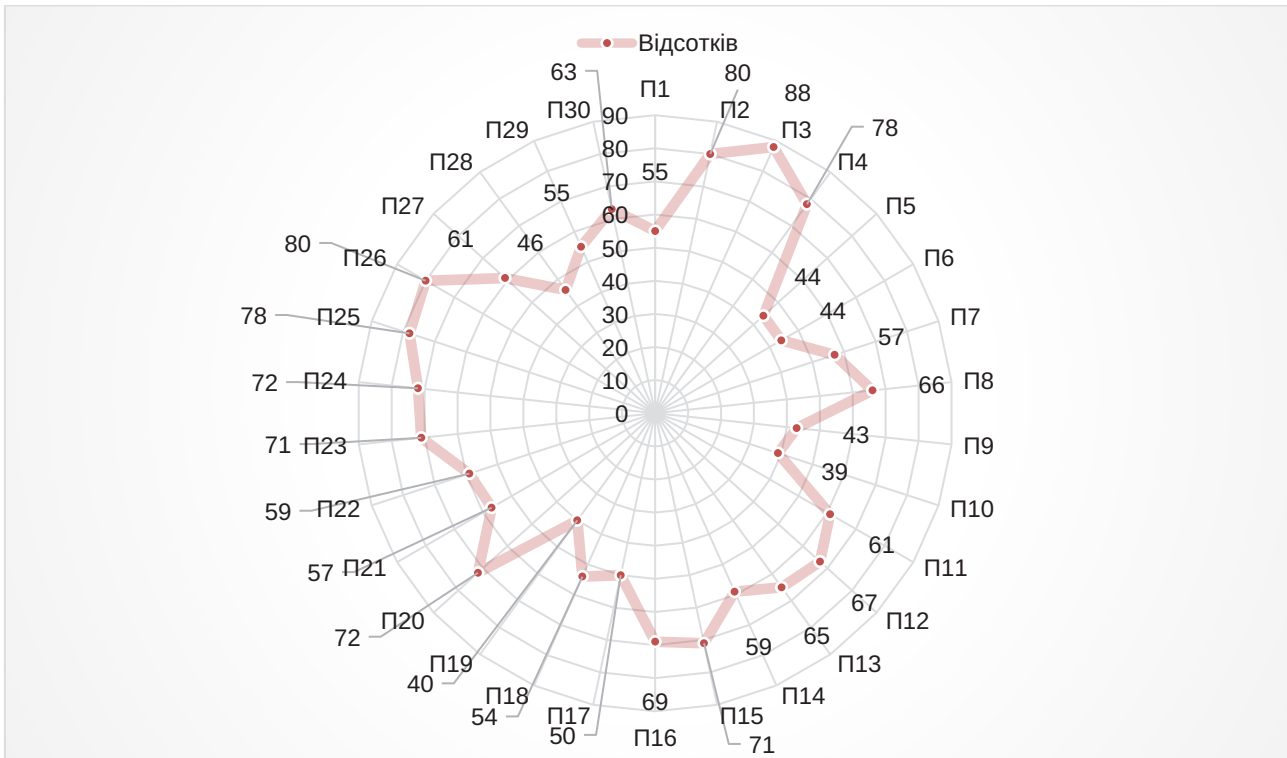

Рис. 3. Відсоткове співвідношення зменшення кількості клієнтів в готельних підприємствах Закарпатської області в 2020 році в порівнянні із 2019 роком

Джерело: розроблено авторами на основі [16]

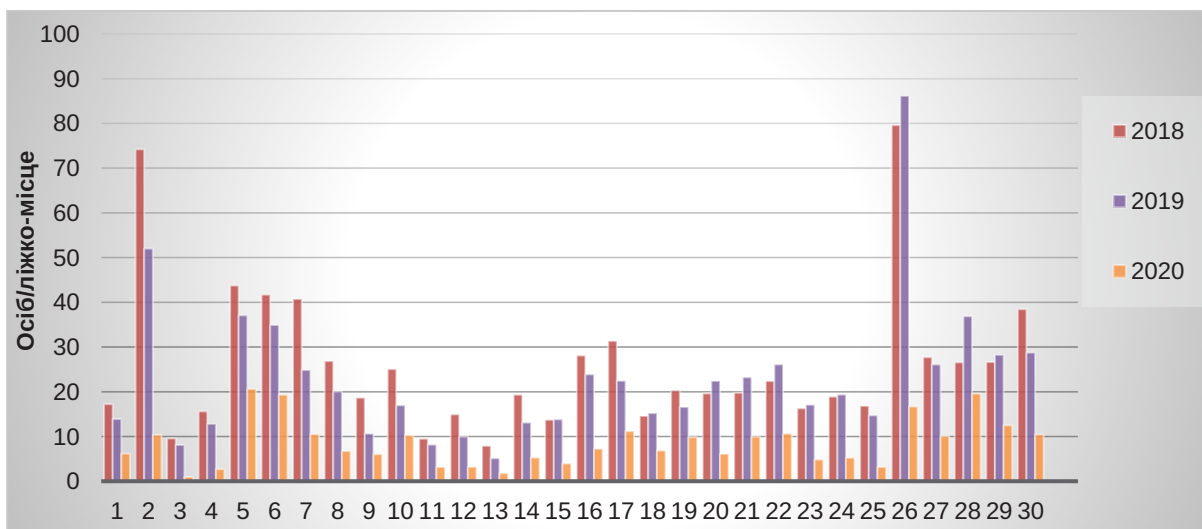

Рис. 4. Загальна кількість гостей, які припадали на одне готельне місце в 2018–2020 роках

Джерело: розроблено авторами на основі [16]

в мінімальних обсягах у зв'язку з воєнними діями в Україні.

Малі та середні готельні підприємства Закарпатської області формують особливу економічну нішу, тому їх реакція на коливання туристичних потоків в умовах пандемії є важливим індикатором пристосування галузі до функціонування в нових, несприятливих, бізнесових умовах.

Корелюючи із динамікою кількості туристів проявляється і наповнюваність готелів, найбільше значення цей показник мав у 2018–2019 роках, коли відбувалося зростання потоків відвідувачів/гостей, які відвідували регіон. Проте і з кінця 2019 року та впродовж 2020 наповнюваність знизилася в 2,5–3 рази через впровадження карантинних заходів чи тимчасових локдаунів.

Головною причиною впливу кризи на діяльність готелів визнано відміну транспортних сполучень, адже саме цей фактор став ключовим в економічному спаді на різних рівнях – світовому, державному, регіональному та локальному.

Терміни відновлення функціоналу туристичної сфери важко прогнозувати в сучасних реаліях через надзвичайно складну військово-політичну ситуацію на яку нашаровуються довготермінові ефекти впливу глобальної пандемії.

У майбутніх дослідження варто більш детально розглянути та описати наслідки коронавірусної інфекції та війни 2022 року на функціонування підприємств сфери гостинності як в Україні в цілому, так і на регіональному рівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Україна : вплив COVID-19 на економіку і суспільство. Консенсус-прогноз : бачення постпандемічного розвитку у 2020–2024 рр. очима експертів та молоді. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; Представництво ЮНІСЕФ в Україні. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/consensus-report> (дата звернення: 19.04.2021).
- Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні : спеціальний звіт. Аналітично-дослідницька організація Hotel Destination Consulting (HDC). URL: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf> (дата звернення: 19.04.2021).
- Коронавірусна інфекція (COVID-19). Статистика. URL: <https://www.google.com/search?q=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%B2%D1%96%D1%80%D1%83%D1%81+%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82&oq=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%83%D1%81+%D1%81%D1%82%D0%B8&aq=chrome.1.0i131i433j0l2j69i57j0l6.5286j1j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8> (дата звернення: 28.07.2022).
- Лавриненко Л. М., П'ята В. М., Ахметов О. Ю. Вплив пандемії COVID-19 на ринок праці України. 36. наук. праць ЛОГОС. 2020. Vol. 1. С. 43–44. DOI: <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v1.11>.
- Джурило А. П. До питання про вплив пандемії COVID-19 на системи освіти. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020 : глобалізований простір інновацій* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28 травня 2020 р.). НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ; Біла Церква : Авторитет, 2020. 444 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>.
- Горбулін В. П., Даник Ю. Г. Національна безпека України : фокус пріоритетів в умовах пандемії. *Вісник Національної академії наук України*. 2020. № 5. С. 3–18.
- Хаєцька, О. П.; Долованюк, А. А. Вплив пандемії на платоспроможність населення. In: *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права: теорія і практика*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. у 2 ч., 22 груд. 2020 р. Полтава: ЦФЕНД, 2020. Ч. 1. С. 11–13. 2020.
- Корж Н. В., Оніщук Н. В. Вплив пандемії COVID-19 на готельну галузь. *Економічний простір* (156), 2020, 140–143.
- Breier, M., Kallmuenzer, A., Clauss, T., Gast, J., Kraus, S., & Tiberius, V. (2021). The role of business model innovation in the hospitality industry during the COVID-19 crisis. *International Journal of Hospitality Management*, 92, 102723 DOI:10.1016/j.ijhm.2020.102723.
- Gursoy, D., & Chi, C. G. (2020). Effects of COVID-19 pandemic on hospitality industry: review of the current situations and a research agenda. DOI: 10.1080/19368623.2020.1788231.
- Baum, T., & Hai, N. T. T. (2020). Hospitality, tourism, human rights and the impact of COVID-19. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. DOI:10.1108/IJCHM-03-2020-0242.
- Kumar, A. (2020). Disastrous impact of Coronavirus (COVID 19) on Tourism and Hospitality Industry in India. *J. Xi'an Univ. Archit. Technol.*, 1–15. DOI: 10.1126/science.abb2762.
- Туристичні потоки Закарпатської області. Головне управління статистики в Закарпатській області. URL: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 24.02.2021).
- Рекомендації для населення в отношении инфекции, вызванной новым коронавирусом (COVID-19) / Всемирная организация здравоохранения. URL: <https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public> (дата звернення: 28.02.2021).
- Детальна інформація про коронавірус COVID-19. Національна служба здоров'я України. URL: <https://nszu.gov.ua/covid> (дата звернення: 28.02.2021).
- Зведені результати анкетування ефективності факторів пристосування підприємств до функціонування в умовах пандемії. Внутрішній документ. Ужгород: УжНУ. 2021.
- Слава С. С., Чиняк В. В. Функціонування готельних підприємств Закарпатської області в умовах пандемії. *Науковий вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*. 2021. Том 26. Випуск 2 (87) 2021 с. 46–53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-87-7>.
- Чиняк В.В. Огляд впливу динаміки туристичних потоків на наповненість готельних підприємств Закарпатської області в період 2018–2020 рр. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2021. Випуск 3. С. 61–67. DOI: <https://doi.org/10.36477/tourismhospsee-3-9>.
- Wang, Y., Bouri, E., Fareed, Z., & Dai, Y. (2022). Geopolitical risk and the systemic risk in the commodity markets under the war in Ukraine. *Finance Research Letters*, no. 49, 103066. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103066>.
- Kardas, P., Babicki, M., Krawczyk, J., & Mastalerz-Migas, A. (2022). War in Ukraine and the challenges it brings to the Polish healthcare system. *The Lancet Regional Health–Europe*, 15. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lanep.2022.100365>.
- Stepanova, N. War in Ukraine: the price of dialysis patients' survival. *J Nephrol* 35, 717–718 (2022). DOI: <https://doi.org/10.1007/s40620-022-01308-x>.

REFERENCES:

1. Ukraina : vplyv COVID-19 na ekonomiku i suspilstvo [Ukraine: the impact of COVID-19 on the economy and society]. Konsensus-prohnoz: bachennia postpandemichnoho rozvytku u 2020–2024 rr. ochyma ekspertiv ta molodi. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy; Predstavnytstvo YuNISEF v Ukraini. Available at: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/consensus-report> (accessed: 19.04.2021). (in Ukrainian)
2. Pandemiia COVID-19 ta yii naslidky u sferi turizmu v Ukraini : spetsialnyi zvit [The COVID-19 pandemic and its implications for tourism in Ukraine: a special report]. Analitichno-doslidnytska orhanizatsiia Hotel Destination Consulting (HDC). Available at: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf> (accessed: 19.04.2021). (in Ukrainian)
3. Koronavirusna infektsiia (COVID-19) [Coronavirus infection (COVID-19)]. Statystyka. Available at: <https://www.google.com/search?q=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%83%D1%81+%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82&oq=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%83%D1%81+%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8&aqs=chrome.1.0i131i433j0l2j69i57j0l6.5286j1j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8> (accessed: 12.04.2021). (in Ukrainian)
4. Lavrynenko L. M., Piata V. M., Akhmetov O. Yu. (2020). Vplyv pandemii COVID-19 na rynek pratsi Ukrainy [The impact of the COVID-19 pandemic on the Ukrainian labor market]. *Zb. nauk. prats ΛOHOΣ*, vol. 1, pp. 43–44. DOI: <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v1.11>. (in Ukrainian)
5. Dzhurylo A. P. (2020). Do pytannia pro vplyv pandemii COVID-19 na systemy osvity [On the impact of the COVID-19 pandemic on education systems]. Proceedings of the *Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita 2020 : hlobalizovanyi prostir innovatsii* (Kyiv, 28 May 2020 r.). 444 p. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>. (in Ukrainian)
6. Horbulin V. P., Danyk Yu. H. (2020). Natsionalna bezpeka Ukrainy : fokus pryoritetiv v umovakh pandemii [National security of Ukraine: focus of priorities in a pandemic]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, no. 5, pp. 3–18 (in Ukrainian)
7. Khaietska, O. P.; Dolovaniuk, A. A. (2020) Vplyv pandemii na platospromozhnist naselennia [The impact of the pandemic on the solvency of the population]. Proceedings of the *Aktualni problemy ekonomiky, obliku, finansiv ta prava: teoriia i praktyka*, no. 1, pp. 11–13. (in Ukrainian)
8. Korzh, N. V., Onyshchuk, N. V. (2020) Vplyv pandemii COVID-19 na hotelnu haluz [Impact of the COVID-19 pandemic on the hotel industry]. *Ekonomichniyi prostir*, no. 156, pp. 140–143. (in Ukrainian)
9. Breier, M., Kallmuenzer, A., Clauss, T., Gast, J., Kraus, S., & Tiberius, V. (2021). The role of business model innovation in the hospitality industry during the COVID-19 crisis. *International Journal of Hospitality Management*, no. 92, 102723. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102723>. (in English)
10. Gursoy, D., & Chi, C. G. (2020). Effects of COVID-19 pandemic on hospitality industry: review of the current situations and a research agenda. DOI: <https://doi.org/10.1080/19368623.2020.1788231>. (in English)
11. Baum, T., & Hai, N. T. T. (2020). Hospitality, tourism, human rights and the impact of COVID-19. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJCHM-03-2020-0242>. (in English)
12. Kumar, A. (2020). Disastrous impact of Coronavirus (COVID 19) on Tourism and Hospitality Industry in India. *J. Xi'an Univ. Archit. Technol.*, 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.abb2762>. (in English)
13. Turystychni potoky Zakarpatskoi oblasti [Tourist flows of the Transcarpathian region]/Holovne upravlinnia statystyky v Zakarpatskii oblasti. Available at: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua> (accessed 24.02.2021). (in Ukrainian)
14. Rekomendacii dlya naseleniya v otnoshenii infekcii, vyzvannoj novym koronavirusom (COVID-19) [Recommendations for the public regarding infection with the novel coronavirus (COVID-19)]. Vsemirnaya organizaciya zdoravohraneniya. Available at: <https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public> (accessed 28.02.2021). (in Russian)
15. Detalna informatsiia pro koronavirus COVID-19 [Detailed information about the coronavirus COVID-19]. Natsionalna sluzhba zdorovia Ukrainy. Available at: <https://nszu.gov.ua/covid> (accessed 28.02.2021). (in Ukrainian)
16. Zvedeni rezultaty anketuvannia efektyvnosti faktoriv prystosuvannia pidpriemstv do funktsionuvannia v umovakh pandemii (2021) [Summary results of the survey of the effectiveness of factors of adaptation of enterprises to operate in a pandemic]. Vnutrishnii dokument. Uzhhorod : UzhNU. (in Ukrainian)
17. Slava S. S., Chyniak V. V. (2021). Funktsionuvannia hotelnykh pidpriemstv Zakarpatskoi oblasti v umovakh pandemii [Operation of hotel enterprises in the Transcarpathian region in a pandemic]. *Helvetyka*, no. 2 (87), 46–53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-87-7>. (in Ukrainian)
18. Chyniak V. V. (2021). Ohliad vplyvu dynamiky turystychnykh potokiv na napovnenist hotelnykh pidpriemstv Zakarpatskoi oblasti v period 2018-2020 rokiv [Review of the influence of the dynamics of tourist flows on the occupancy of hotel enterprises in the Transcarpathian region in the period 2018-2020]. *Helvetyka*, no. 3, 61–67. DOI: <https://doi.org/10.36477/tourism-hospcee-3-9>. (in Ukrainian)
19. Wang, Y., Bouri, E., Fareed, Z., & Dai, Y. (2022). Geopolitical risk and the systemic risk in the commodity markets under the war in Ukraine. *Finance Research Letters*, no. 49, 103066. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103066>. (in English)
20. Kardas, P., Babicki, M., Krawczyk, J., & Mastalerz-Migas, A. (2022). War in Ukraine and the challenges it brings to the Polish healthcare system. *The Lancet Regional Health–Europe*, no. 15. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lanep.2022.100365>. (in English)
21. Stepanova, N. War in Ukraine: the price of dialysis patients' survival. *J Nephrol*, 35, 717–718 (2022). DOI: <https://doi.org/10.1007/s40620-022-01308-x>. (in English)